

„Feketén bólingat az eperfa lombja” -

Selyemhernyó-tenyésztés Zalátán (1901-1902)

Zalátán 1901-ben 5 család foglalkozott selyemhernyó-tenyésztéssel és átlag 5 koronát kerestek. 1902-ben 7 tenyésztő 174 kg gubót termelt és 311 koronát kerestek. A selyemhernyó-tenyésztés megkezdése óta a községben 4061 koronát fizettek ki a tenyésztőknek. Szederfa állomány: közterületen lombszedésre alkalmas fa van 61 db 1902-ben a községi faiskolából kiültettek 59 db szederfát.

Az Országos Selyemtenyésztési Felügyelőség szerint a községben nem lehet számítani a selyemtenyésztés nagyobb fejlesztésére, mert igen kevés a lombszedésre alkalmas szederfa. A Felügyelőség köszönetét nyilvánítja a községi elöljáróságnak, hogy eddig 133 db fiatal szederfát ültettek ki, és külön kéri az elöljáróságot, hogy „...még fokozottabb mértékben ültessenek szederfát, és a kiültetett fákat ápolják, gondozzák mentől jobban. Különösen lássák el azokat védőkaróval, nehogy kidöntögesse a jószág.”

Szemelvények a magyar selyemhernyó-tenyésztés történetéről

A selyemhernyó-tenyésztés kínai eredetű, több ezer éves állattenyésztési ágazat. Ismeretes, hogy a selyem már a honfoglaló magyarság előkelőinek körében kedvelt és keresett textilium volt. Az uralkodói és egyházi pompa részeként később is jelentős szerepet játszott, majd a reneszánszsal, az itáliai kapcsolatok révén még szélesebb körben használt fényűzési cikké vált. A 18. század elején a kiváltságosak öltözetén kívül a polgárság körében is elég elterjedt ruházati alapanyagának számított.

Az már kevésbé tudott, hogy e drága nyersanyag előállítására, a selyemhernyó-tenyésztés is régi, csaknem 300 éves múltra tekinthet vissza Magyarországon. E tradicionális állattenyésztési ágazat napjainkra hazánkban - a környező országoktól eltérően - csupán történeti jelentőségét őrizhette meg. A takarmánybázist jelentő epreseket, az országos elosztó és begyűjtő hálózatot felszámolták. A tenyésztés végleges megszűnésével kiváló tulajdonságokkal rendelkező magyar selyemhernyó fajták tűntek el. A közelmúltban több helyen kísérletet tettek a magyar selyemtenyésztés újraindítására. **A tenyésztés fénykora a 18. században volt.**

A magyar selyemtenyésztés a 19. század közepi korszakát olyan személyiségek neve fémjelzi, akik a történelemformáló politikai és gazdasági eseményekben is kimagasló szerepet vállaltak. SZÉCHENYI István, KOSSUTH Lajos, WESSELÉNYI Miklós, BEZERÉDJ István hívták fel a figyelmet erre a mellékjövedelmet biztosító forrásra, melynek megfelelő alapot nyújthat az ország 4/5-én jól termesztendő eperfa kultúra. Tevékenységük eredményeként a selyemgubó termelés az 1840-es években csúcspontot ért el Magyarországon (1842 -ben 479 tonna). Ezt követően zuhanásszerű hanyatlás következett be hazánkban éppúgy, mint az egész kontinensen. Oka az 1851 körül Francia- és Olaszországban fellépő veszedelmes hernyóbetegség.

"A Selyem-eresztő bogár a Hernyóknak néminemű faja. ...illik is ennek a Bogárnak nagy szorgalmatos munkáján csudálkoznunk, hogy az ő feltött fonalát miképen szövö meg... mégpedig úgy, hogy az ő selymének szálai minden öszvecsepüzdés nélkül mindvégig megmaradnak".

MISKOLCZI Gáspár 1690-91-ben írta e sorokat Egy Jeles Vadkert c. művében. A hagyomány szerint ekkor már több éve a Baranya megyei Pellérdén egy olasz selyemszövő családból származó betelepült, PASSARDI János Péter "virágzó gubótenyésztést" folytatott

Baranyában 1769-ben csaknem 7 mázsa gubót váltottak be. 1771-ben Magyarországon kilenc megyében és négy város területén összesen 27.794 darab kétévesnél idősebb eperfa állt, melyek lombjával 15.492 font (8,675 t) gubót termeltek

Baranya megyei - már említett - első megjelenése után a tenyésztés súlypontja az 1716-18-ban visszafoglalt, s Temesi Bánságnak nevezett területre tevődött át.

1830 -ban gr. SZÉCHENYI István Hitel c. művében még így sommázhatta a múltat:

"A szederfa-ültetésről, selyembogár-tenyésztésről József Császár idejéig fogva maig mennyi parancsolat jött ment, mennyit írtak felőle..., 's ugyan mi sikere lőn ezen, magyarországra!!/ nézve olly nevezetes kincstárnak? melly ha ügyvel, 's ésszel vitetnék, gyapjúbeli jövedelminket felülhaladhatná - bátran mondhatni: t' Semmi..., 'ugyan miért? mert nem volt igazi felülvizgáztat, nem volt józan utánlátás Ő - 's ma sincs..." A gróf 1826-ban győződött meg arról, hogy "a selyemtenyésztést Magyarországon korántsem hátrálják !!/ azon felületes okok, mellyek által magamat elijeszteni hagyám".

Felhasznált források:

- Baranya. Történelmi és honismereti évfolyam 3. évfolyam (1990/2)NAPTÁRA Magyar Orvosok és Természettudósok pécsi vándorgyűlése (1845) (Kiss Z. Géza)
- Dunántúli Napló, 1960. november
- Dunántúli Napló, 1956. március
- <http://magyarselyem.uw.hu/selyem/se...>
- <http://bit.ly/2jUmLTS>

https://ormansagihistoria.blog.hu/2017/08/31/_feketen_bolingat_az_eperfa_lombja_selyemhernyotenyesztes_zalatan_1901